

Oponentský posudek na disertační práci Mgr. Markéty Hlaváčkové

Úloha isoform proteinkinasy C v kardioprotektivním mechanismu adaptace na chronickou hypoxii

Disertační práce Mgr. Markéty Hlaváčkové je zaměřena na problematiku týkající se mechanismu endogenní kardioprotekce indukované po adaptaci myokardu na chronickou hypoxii. Ze společenského hlediska jde o velmi závažné téma, protože kardiovaskulární onemocnění představují hlavní příčinu mortality v naší populaci. Možnost zvýšit odolnost myokardu k ischemickému poškození by měla proto velký význam pro prevenci a klinickou praxi. Hlavním cílem disertace bylo podpořit hypotézu, že v signálních drahách aktivovaných po adaptaci na chronickou hypoxii se uplatňuje proteinkinasa C (PKC), zejména její isoformy δ a ϵ , patřící do třídy nových PKC.

Práce vznikla během doktorského studia autorky na Přírodovědecké fakultě UK na pracovišti hlavního školitele Doc. RNDr. Františka Nováka, CSc. Důležitá byla též spolupráce s Oddělením vývojové kardiologie ve Fyziologickém ústavu AV ČR v Praze vedeným Prof. RNDr. Františkem Kolářem, CSc. Skvělé odborné zázemí a dlouhodobá spolupráce uvedených pracovišť se odrazily jak v tématu dizertace, tak v její kvalitě.

Vlastní práce představuje plnou verzi s klasickým členěním, doplněnou pěti přílohami článků, z kterých text dizertace vychází. Čtyři články byly publikovány v mezinárodních časopisech s velmi dobrým impaktem a pátá příloha je kapitola v knize, kde je Markéta Hlaváčková spoluautorkou. Práce je napsána v anglickém jazyce, bez chyb a překlepů, je přehledná a dobře se čte. Cíle jsou formulovány jasně. Text je doplněn 25 obrázky a 8 tabulkami.

Ve velmi fundovaném literárním úvodu autorka upozorňuje na různé možnosti jak vyvolat endogenní kardioprotekci a především se zabývá různými modely chronické hypoxie a jejich protektivními účinky. Podrobně popisuje klasifikaci, strukturu a způsoby aktivace jednotlivých izoform PKC a jejich zapojení v signálních drahách spojených s kardioprotekcí. Popisuje také další molekulární mechanismy, které se mohou v indukci kardioprotekce uplatnit. Protože podstatná část prezentovaných výsledků se týká sledování vlivu tukových diet o různém složení mastných kyselin v kombinaci s chronickou hypoxií z hlediska odolnosti myokardu před ischemicko-reperfúzním poškozením a arytmiemi, je rozsáhlá kapitola úvodu věnována také kardioprotektivním účinkům polynenasycených mastných kyselin v dietě. Literární úvod disertace by se mohl snadno stát podkladem přehledného článku, také díky velmi dobře vybraným citacím jak zásadních původních prací, tak i citacím recentních publikací.

Specifické cíle jsou dobře a detailně formulovány.

V metodické části je dobře popsán použitý experimentální model a jednotlivé metody. Je třeba zdůraznit, že autorka zvládla řadu technik, mezi nimi např. přípravu kardiomyocytů a jednotlivých buněčných frakcí ze srdeční tkáně, imunohistochemii, RT PCR a Western-blotting. I v této části disertace se odráží unikátní metodické zázemí, díky kterému mohla disertace vzniknout.

Vlastní výsledky jsou popsány na 17 stranách textu a jsou dobře komentovány na 12 stranách diskuze. Autorka zejména zjistila, že sledované izoformy PKC δ a ϵ jsou po adaptaci na chronickou hypoxii ovlivněny rozdílným způsobem. Množství PKC δ roste a protein je translokován především na plasmatickou membránu a mitochondrie, kde je aktivován. PKC ϵ naopak mírně ubývá. Podání inhibitoru PKC δ rottlerin odstranilo efekt chronické hypoxie na velikost infarktu, což naznačuje, že tato izoforma by mohla hrát roli v studovaném protektivním mechanismu. Pokud jde o potvrzení, nebo vyloučení role PKC ϵ , jsou v práci uvedeny dosud nepublikované výsledky, kdy byl použit inhibiční peptid specifický pro tuto izoformu na úrovni kardiomyocytů izolovaných z levé komory potkanů adaptovaných na chronickou hypoxii. Zvýšená odolnost k anoxii, která u nich přetrvává, nebyla tímto

peptidem odstraněna. Předpokládám, že autorka bude v těchto experimentech pokračovat. Zajímavé by bylo použít specifický inhibiční peptid také pro PKC δ v případě, že je dostupný.

Za velmi důležité považuji experimenty, v nichž byl sledován vliv diet obohacených tuky se saturenými mastnými kyselinami, n-6 PUFA a n-3 PUFA a zároveň vliv chronické hypoxie. Jak diety samotné, tak diety v kombinaci s chronickou hypoxií specifickým způsobem ovlivnily množství obou isoform PKC na membránové frakci a velikost infarktu, které byly v těsné negativní korelaci v případě PKC δ , nikoliv v případě PKC ϵ , což je dalším důkazem toho, že v mechanismu endogenní kardioprotekce indukované po adaptaci na chronickou hypoxii se uplatňuje především PKC δ . Také se podařilo prokázat, v soulase s předchozími výsledky, že specificky n-3 PUFA v dietě chránily myokard před ventrikulární arytmií. Poněkud paradoxně, n-3 PUFA zároveň navodily vyšší náchylnost srdeční tkáně k hypoxickému poškození.

Za drobný nedostatek výsledkové části práce lze pokládat to, že chybí odkazy na vlastní publikace, resp. na to, ve které z publikací jsou výsledky obsaženy. V diskuzi by bylo vhodné komentovat, jaký byl příspěvek autorky k jednotlivým publikacím

Otázky:

1. Autorka se ve své práci zabývala výhradně isoformami PKC, které patří do třídy nových PKC. Uvažovali jste také o účasti izoform z ostatních tříd PKC (klasické, atypické)?
2. Jsou známy nějaké údaje o tom, jakým způsobem je ovlivněna distribuce a množství proteinu jednotlivých isoform PKC během akutní ischemie, má případně na tyto parametry vliv vámi používaný model adaptace na chronickou hypoxii?
3. Ve studii jste používali inhibitor PKC δ rottlerin, který eliminoval protektivní účinky chronické hypoxie jen částečně, jak si to vysvětlujete.
4. Dieta obohacená n-3 PUFA z rybích olejů měla jasné protektivní účinky na reperfuční arytmie, které se zvláště v kombinaci s chronickou hypoxií byly prakticky eliminovány. Naopak, po této dietě byl pozorován největší infarkt a zvyšovala se koncentrace konjugovaných dienu. Byly v dietě přítomny antioxidanty? Jakým způsobem by se na uvedených efektech mohly podílet rozdílné lipidové mediátory vytvářené z n-3 PUFA a z n-6 PUFA?

Výše uvedené komentáře a dotazy nijak nesnižují kvalitu disertační práce, kterou pokládám za vynikající, a kterou plně doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 12.6.2012

MUDr Jan Kopecký, DrSc
FgÚ AV ČR